

2011-06-20

343-151-11

91-C-0021

Vår referens

Enheten för samhällsplanering

Karin Kallioniemi

040-25 21 47

karin.kallioniemi@lansstyrelsen.se

Trafikverket

203 13 Malmö

Miljökonsekvensbeskrivning till vägutredning för Cykelled Brösarp/Haväng – Vitemölla, Simrishamns kommun

Projektnummer: 8850568

Sammanfattning

Länsstyrelsen finner att rubricerad miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har brister som måste åtgärdas innan den kan godkännas. Bristerna gäller framförallt konsekvenserna av intrång i skyddad natur inom korridor öst, samt förutsättningar med avseende på fornlämningsituationen. Länsstyrelsen menar att slutsatsen efter justeringarna bör bli att cykelleden inte är möjlig att genomföra i korridor öst.

Beskrivning av projektet

Länsstyrelsen har fått rubricerad MKB för godkännande enligt 6 kap 9 § miljöbalken (MB). Det övergripande målet med projektet är att skapa en säker, lättillgänglig och attraktiv cykelled för turism och rekreation mellan Brösarp, Haväng och Vitemölla på egen bana eller i blandtrafik. MKBn redovisar två huvudkorridorer för cykelleden samt ett nollalternativ som innebär att oskyddade trafikanter leds längs det lågtrafikerade vägnätet i en betydligt längre sträckning.

Korridor väst innebär att cykelleden dras längs väg 9 från Vitemölla. Tre separata alternativ ingår i korridor väst där alternativ A innebär att cykelleden viker av vid Klammersbäck och genar upp mot Havängs sommarby. Alternativ B fortsätter en bit till längs väg 9 innan cykelleden viker mot Havängs sommarby på befintlig väg. Alternativ C fortsätter längs väg 9 fram till korsningen med Ravlundavägen där alternativet viker av norrut mot Skepparp på befintlig väg. Alla alternativen ger en avsevärt kortare sträckning än nollalternativet.

Korridor öst löper längs med kusten rakt norrut genom strandområdena från Vitemölla mot Haväng. Eftersom ingen fordonstrafik förekommer kan avsteg göras från generella utformningskrav för cykelvägar. I stället för en traditionell

cykelväg föreslås en enkel cykelstig som slingrar sig fram via i huvudsak befintliga gångstigar. För korridor öst redovisas två standardnivåalternativ, där det ena innebär anläggande av en smal cykelstig och det andra innebär punktinsatser i form av spänger och markarmering där sanden gör det svårframkomligt för cyklister. Även korridor öst ger en avsevärt kortare sträckning än nollalternativet.

Länsstyrelsens synpunkter

Korridor väst

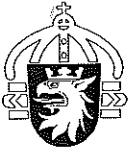
Fasta fornlämningar

Inom korridor väst finns tre synliga fornlämningar i form av en hägnadsvall, fornlämningar nr 47 i Vitaby socken, samt ett gravfält och en gravhög, fornlämningar nr 32 och nr 171 i Ravlunda socken. Länsstyrelsen bedömer synliga fornlämningar av detta slag som väldigt betydelsefulla, inte bara ur ett vetenskapligt perspektiv, utan särskilt ur socialt och pedagogiskt hänseende. I kulturmiljöavsnittet (s 56) anges att korridor väst troligtvis kommer att beröra den gamla hägnadsvallen intill väg 9. Vidare anges att tillstånd måste sökas hos Länsstyrelsen för intrång. Länsstyrelsen vill understryka att intrång normalt inte accepteras i synliga fornlämningar och att utgångspunkten för det fortsatta arbetet därför bör vara att cykelleden ska anläggas utan intrång i hägnadsvallen. Samma utgångspunkt gäller vid passage av gravfältet intill hägnadsvallen.

Länsstyrelsen påminner också om fornlämningsområdet som hör till fasta fornlämningar (Kulturminneslagens 2 kap 2 §). Detta är ett så stort område på marken som behövs för att bevara fornlämningen och ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. För fastställelse av fornlämningsområdet kontaktas Länsstyrelsen.

Gammal vägsträckning

För alternativ A anges att en äldre vägsträckning, numera igenvuxen, kan används för GC-vägen. Vägen refereras till i fig. 54, Generalstabskartan. Vägen på Generalstabskartan sammanfaller dock inte med föreslagen sträckning av GC-led i alternativ A enligt figur 12 med flera. I figurerna 28 och 55 visas ytterligare sträckning för den äldre vägsträckningen som inte heller denna sammanfaller med sträckning i figur 12.

Åtgärder i befintlig väg

Länsstyrelsen har vid gemensamt platsbesök med Trafikverket noterat att befintlig väg vid Lindgrens länga är mycket sandig och svårcyklad. MKBn bör översiktligt beskriva de åtgärder som behövs på vägen för att utnyttja den som GC-led samt konsekvenserna av åtgärderna. Detta gäller alternativ A och B.

Korridor öst

Naturvärden

Hela korridor öst, utom den sydligaste delen, omfattas av Natura 2000-områden. Stora delar av korridoren är också skyddade som naturreservat. Med hänsyn till områdets naturvärden, särskilt den prioriterade naturtypen sandstäpp, ser Länsstyrelsen inte någon möjlighet att meddela tillstånd enligt 7 kap miljöbalken för någon av de alternativa åtgärder som föreslagits. Detta har Länsstyrelsen också vid ett flertal tillfällen sedan många år tillbaka påtalat både skriftligt och muntligt.

Bakgrunden till denna bedömning är att det finns en grundläggande konflikt mellan de skyddade naturvärdena å ena sidan och föreslagna åtgärder för att underlätta cykling. Dynamiken i den rörliga sanden som lägger sig i drivor är en del av förutsättningarna för bevarande av sandstäppen. Samtidigt är det just sandens rörlighet som utgör hinder för möjligheten att cykla genom området idag. Även den ökade fragmentering av sandstäppen, som blir konsekvensen av en cykelled, är ett hot mot dess värden.

Idag har vi endast kvar fragment av en på 1600-1700-talen mycket vidare utbredning av sandstäpp i Skåne. De kvarvarande ytorna av naturtypen är små, isolerade ifrån varandra och deras kvalitéer försämras successivt. Anledningarna till detta är många och åtgärder är nödvändiga, men idag har alltså inte sandstäppen god bevarandestatus någonstans.

Det sandstäppsområde som berörs i MKBn är i starkt behov av utveckling och den forna dynamik mellan större ytor med bar sand till mer igenväxta områden måste återställas enligt det uppdrag vi har från EU. Dessa aspekter har avgörande betydelse för bedömningen av vilka åtgärder som kan tillåtas i området. Utveckling av området måste ske utifrån en förståelse för att sandstäppen inte är statisk utan dynamisk.

I MKBn överdrivs människans betydelse för att upprätthålla sandstäppen i god bevarandestatus genom hennes vandrande i de områden som berörs. Denna betydelse är ringa, men däremot så utgör människans vandring inte ett hot mot naturtypen ifråga. Skötseln kan och ska ske på annat sätt, vilket även möjliggörs genom det förslag till skötselplan som är under utarbetande. Människan har tidigare haft stor betydelse för de arealer sandstäpp som tidigare bredde ut sig över delar av östra Skåne, men det var i form av jordbruksformer med långliggande trädor som var nödvändigt på dessa magra marker för att få någon form av avkastning. Det som är avgörande för att bibehålla de naturvärden som utgör sandstäpp är genom någon form av omrörning av marken så att kalkhaltig sand förs upp till ytskiktet och detta skapas inte enbart genom att människor och djur rör sig i områden utan kan åstadkommas genom olika typer av skötselåtgärder.

I beskrivningen av konsekvenser för att uppnå de nationella miljökvalitetsmålen nämns på sidan 72 att projektet bedöms verka positivt för "Ett rikt- växt- och djurliv". Detta stämmer inte med tanke på att föreslagen åtgärd medför att en prioriterad naturtyp fragmenteras i det område där den har störst sammanhängande arealer och att behovet av rörlig sand för att på sikt uppnå god status för naturtypen begränsas. Åtgärder som syftar till att marken ligger still står alltså i direkt konflikt med naturtypens bevarandestatus.

På sidan 48 står att cykelleden bör läggas "där uppdelning av mark har mindre betydelse för naturmiljön", samtidigt som den samlade bedömning på sidan 74 i slutet av MKBn förordar korridor öst trots att man då fragmenterar Sveriges främsta, sammanhängande sandstäppsareal. I figur 50 ses en genomskärning av Vitemölla strandbackar med förslag till cykelstig, vars placering ligger mitt i området som är mest optimalt för sandstäpp, utvecklad eller inte.

Länsstyrelsen menar alltså att de slutsatser som redovisas avseende konsekvenser för naturmiljön är ofullständiga och felaktiga. Hoten i form av minskad dynamik/rörlighet och ökad fragmentering av naturtypen måste uppmärksammas i MKBn. Länsstyrelsen bedömer att det sammantagna hotet mot naturvärdena är så stort att tillstånd enligt 7 kap MB inte kan lämnas. Slutsatsen bör därför bli att det inte är möjligt att genomföra cykelleden i korridor öst.

Fornlämningar

Länsstyrelsen vill också upplysa om att även de åtgärder som föreslås i korridor öst förutsätter samråd med Länsstyrelsen enligt lagen om kulturminnen.

Generellt om fornlämningar

Alla korridoralternativen berör kända fornlämningar i olika utsträckning. Detta framgår också av figur 53 men omnämns inte i texten till kapitel 5.2. För markingrepp eller markförändrande åtgärder inom eller invid kända fornlämningar krävs tillstånd enligt kulturminneslagens 2 kap 12 §. Tillståndet kan vara villkorat med att en arkeologisk undersökning genomförs inför exploateringen vilken bekostas av exploatören.

Enligt kulturminneslagens 2 kap 11 § kan Länsstyrelsen även ställa krav på att en arkeologisk utredning genomförs inför exploateringen. Vid en arkeologisk utredning bedöms hela exploateringsområdet där *sannolika* områden för under mark dolda fornlämningar, t ex kulturlager, undersöks.

Övrigt

Det övergripande målet med projektet är att skapa en säker, lättillgänglig och attraktiv cykelled för turism och rekreation mellan Brösarp, Haväng och Vitemölla på egen bana eller i blandtrafik. Länsstyrelsen konstaterar att projektet genom sitt tydliga fokus på turism och rekreation skiljer sig från många andra cykelleder. Det är positivt att det övergripande projektmålet är så tydligt avgränsat.

Tydligheten äventyras dock av att ett annat mål med projektet anges vara att tillgänglighetsanpassa Vitemölla naturreservat. Länsstyrelsen ser inte att detta mål hänger ihop med det övergripande projektmålet eller behöver lösas i samma projekt. Frågan om hur naturreservatet kan utvecklas hanteras i andra sammanhang.

Enligt handlingarna är arbets- och skolpendlingen med cykel i området näst intill obefintlig. Detta är också en av orsakerna till att projektet så tydligt avgränsats till att handla om turism och rekreationscykling. Länsstyrelsen menar dock att även om projektet inte har förbättrad arbets- och skolpendling som mål kan cykelleden komma att få betydelse för möjligheten till vardagscykling, särskilt korridor väst som kan förväntas vara farbar under större delen av året. Det är därför lämpligt att

redovisa detta som en positiv bieffekt. Korridor väst ger också möjlighet till en säkrare väg till och från befintliga busshållplatser vid väg 9.

Slutligen ifrågasätter Länsstyrelsen slutsatsen att korridor öst är bäst ur turism och friluftslivssynpunkt. Även korridor väst ger en gen och rak sträckning. Den föreslås också erbjuda en högre standard, vilket kan tilltala vissa turister. Den ger möjlighet att nå andra målpunkter än korridor öst, exempelvis Ravlunda. Korridor väst kan också möjliggöra lokal rekreation, genom att den förbättrar möjligheten att cykla från Ravlunda och Havängs sommarby.

Detta yttrande har beslutats av länsarkitekt Elisabet Weber. I handläggningen har även deltagit naturvårdsdirektör Paul Eric Jönsson, naturvårdshandläggare Andrea Nowag, kulturmiljödirektör Mats Riddersporre, antikvarie Markus Boxe, vattenvårdshandläggare Jan Grosen samt planhandläggare Karin Kallioniemi, föredragande.

Elisabet Weber

Karin Kallioniemi